

Historie van de parochie Brielle

Overgenomen uit de Parochiegids Heilige Martelaren van Gorcum

Hoe het Brielle, Heenvliet en Oostvoorne verging. Grepen uit de parochie-geschiedenis.

Wanneer de Brielse parochie ontstond, is niet meer te achterhalen. Met de lijst van pastoors komen we niet verder dan het jaar 1385, toen Nicolaas Stapel pastoor van de, toen nog katholieke, Sint Catharijnekerk was en deken van het aan deze kerk verbonden kapittel. Toch moet er al in het jaar 1280 een parochiekerk in Brielle gestaan hebben, want in dat jaar wordt daarvan in de geschiedenis van Brielle melding gemaakt. Enige tientallen jaren (ongeveer 1337) stichtte Gerard van Voorne in een tijd van, in onze ogen, onbegrijpelijke overvloed aan priesters en kloosterlingen, een kapittel van acht kanunniken.

Het kapittel wordt later zelfs tot twaalf kanunniken uitgebreid: hun priesterlijke taak bestond hierin, dat ze iedere dag in de Sint Catharijnekerk de kerkelijke getijden moesten bidden.

In 1440 werd er in Brielle nog een tweede parochiekerk opgericht.

Frank van Borselen, wiens naam in Brielle door de naam hem genoemde straat nog steeds voortleeft, bouwde in dat jaar de Sint Pieterskerk. Deze stond op het tegenwoordige Asylplein, maar werd wegens bouwvalligheid in 1817 gesloopt.

Na de reformatie, dus eigenlijk na de inname van Den Briel door de Watergeuzen op 1 april 1572, verdwenen alle priesters en kloosterlingen uit de stad en wijde omgeving. Zij, die het oude geloof trouw wilden blijven, gingen een lange tijd van vervolging en achterstelling tegemoet.

Toen in het jaar .... 1660 eindelijk door de Apostolisch Vicaris Neercassel (we waren inmiddels missiegebied geworden en hadden geen eigen bisschoppen meer) een statie te Brielle gesticht werd, had de protestantisering bijna een eeuw lang vrij spel gehad en was het al te laat om een groot deel van de bevolking voor het katholicisme te herwinnen. (*Geschiedenis van het Katholicisme in Noord-Nederland in de zestiende en zeventiende eeuw, deel 2, prog. Rogier*). We mogen echter Neercassel van deze gang van zaken de schuld niet geven want nog niet eerder gepubliceerde brieven, van hem afkomstig, maken ons duidelijk, wat een zorgenkind de doodarme Brielse statie voor hem geweest is. De zich in de Nobelstraat bevindende water-staatskerk is de tweede R.K. parochiekerk na de Reformatie. Op de plaat van de kerk stond vroeger de pastorie en in de tuin van de pastorie, wat bescheidener achteraf, bevond zich de kerk, die aanvankelijk een schuilkerk was. Die schuilkerk heeft een interessante geschiedenis gehad en was in de roerige tijden van 1719 en 1754 in hand van de Oud-Katholieken. In het jaar 1754 werd ze op verzoek van de heer Reuter, garnizoenscommandant van Brielle, met het oog op het grote aantal katholieke militairen (Brielle was in die tijd ene belangrijke vesting en garnizoensstad) door Prins Willen IV aan de Room-Katholieken teruggegeven.

De huidige kerk (die destijds bij de bouw 30.000 gulden heeft gekost) werd gebouwd in 1830. De eerste steen werd gelegd door kapelaan Fr. Haanraads op 22 april 1830. Pastoor van de parochie was toen Petrus Kroes.

In Heenvliet bestaat nog steeds de vroegere katholieke parochiekerk, die zich nu in handen van de N.H. kerk bevindt.

De bekendste pastoor van Heenvliet is Angelus Merula geweest. Hij werd omstreeks 1483 (het juiste jaar is niet bekend) in Brielle geboren. Hij studeerde theologie in Parijs, Keulen en Utrecht, werd in Utrecht priester gewijd en droeg na zijn priesterwijding in de Brielse Sint Catharijnekerk zijn eerste H. Mis op. In Brielle bekleedde hij daarna vele jaren het ambt van notaris. Op latere leeftijd werd Angelus Merula nog pastoor van Heenvliet, waarna hij zijn kritiek op de Kerk van zijn dagen niet onder stoelen of banken stak. Hierdoor kwam de pastoor onder verdenking van ketterij te staan: hij kreeg in 1552 bezoek van een inquisiteur en hij werd later in arrest gesteld. Na jarenlange opsluiting (o.a. in de Gevangen Poort te Den Haag) belandde bij tenslotte in Bergen (België), waar

hij op 17 juli van het jaar 1557 naar de brandstapel gebracht werd. Vlak voor zijn terechtstelling werd hij door een dodelijke hartaanval getroffen.

In de Sint Catharijnekerk te Brielle bevindt zich een aan Angelus Merula herinnerend gebrandschilderd raam, dat hem afbeeldt met toga, superplie en stoel.

In Oostvoorne was de kerk toegewijd aan Sint Pancratius. In geschriften uit 1277 wordt geschreven over 'de kapel en het kapittel van Sint Pancras' op het Hof van Voorne; de kapel maakte deel uit van de burcht Voorne. Uit geschriften uit 1398 blijkt, dat het onderhoud van kapel en burcht de heren van Voorne zwaar viel. Met de komst van Jacoba van Beieren en Frank van Borselen volgt een korte opleving, maar na het overlijden van Jacoba vertrekt Frank naar Brielle en raken burcht en kapel in verval. Inmiddels is er ene parochiekerk gebouwd (midden 14^e eeuw) toegewijd aan St. Lambrecht, de huidige N.H. Kerk aan het Kerkplein. In de 16^e eeuw is de kerk overgegaan naar de protestanten en was het gedaan met de openbare katholieke geloofsbeleving in Oostvoorne. Na 1950 blijkt het aantal katholieken in Oostvoorne (en ook in het Kruininger Gors) dusdanig toe te nemen, dat in 1961 besloten wordt een hulpkerk te bouwen als onderdeel van de Brielse parochie. Met Kerstmis 1962 is de kerk door deken Gerard ten Have ingezegend. De keuze voor een patroonheilige was snel gemaakt: Sint Pancras. De kerk is van hout en komt te staan aan de Duinlaan en heeft er gestaan tot hij in 2005 werd gesloten en afgebroken.

Foto's: Huub van Niekerk

Linkerkant: normale ingang

Voorkant met grote deur

Ingang sacristie

en het interieur

